

тою тихою, правдивою журбою, яка так чарує нас в найкращих піснях народних.

В байках Забіли фабула якась вигадлива, алегорія не досить ясна і наука виводиться якось штучно; до того ще байки дуже довгі і самий вірш місцями зовсім не вироблений, що найбільше виявляється в байці "Семенова кобила". Про все те, яко новий знахідок до оцінки літературної діяльності Забіли, вони мають вагу в історії нашого письменства, і ми подаємо їх у "Зорі".

Що ці байки скомпоновані Забілою, а не іншим ким, про се свідчить шан. С.Д.Ніс, та й сам я, пам'ятаю, бачив ці байки в тому зшитку, про котрий вище згадано.

Списані вони у С.Д.Носа разом з віршами: "Остап і Чорт", але вірші ці списані в тій саме редакції, як вони надруковані в книжці Петрова, хіба лиш з деякими незначними одмінами; тим-то ми друкуюмо тут самі тільки байки, тримаючись дословно того списка, який зберігся у Носа, без ніяких поправок і одмін.

[<Далі іде вірш: Будяк.

Поралися люди в полі, хліб святий збирали – Г.С.>]

Вперше надруковано в журналі: Зоря. – 1891. – №21. – С. 416.

Лукич Василь

В.Забіла і єго жартобливе "послання" до Шевченка

Небагато маємо вісток про життя і літературну діяльність Віктора Забіли. Декілька дрібних заміток Н.Білозерського, М.Комара, М.Чалого, Н.Петрова, П.Куліша, коротенький некролог в "Правді" та десяток єго віршів, – ось і весь матеріал, котрим покищо можемо розпоряджувати. Попробуємо звести ці вістки до купи.

Віктор Забіла був сином багатого батька. Учився в Ніжинській гімназії, вкупі з Гоголем, сидючи з ним на одній лавці. Відтак служив у гузарах чи кирасирах. Вийшовши з війська жив спершу в своїй маєтності у Борзні. Зросту був невеликого, огрядний, з великими козацькими вусами і добрими, сивими очима. Вдачі був на скрізь добродушної, сердечної, щирої і супокійної. Щедра українська природа надала єму дар поезії і музики. Між многими здібностями своїми до великих і малих речей, дивував він знайомих і приятелів своїм комізмом, своїм гумором і вмінням

постановити на сцену кожду людину, про яку оповідав, так, мов єї бачиш своїми очима і чуєш власними ушима: чи то був москаль, чи то поляк, чи то піп, купець, мужик, жид, циган, чи то дівча, чи стара баба, чи мала дитина. Оповідання ж єю були не просте балаканє: се були такі зрозумовані всякими обставинами сцени, які рідко доводиться бачити і в театрі. Тут він виявляв розум і могучу сатиру. "Се був би, як каже П.Куліш, другий Гоголь, ще, може, до того Гоголь український, коли б у нього була така дорога, як у Гоголя, і такі приятелі. Та на жаль він попав між таких приятелів, про котрих сам говорив частенько: "великий недурень випити". З такими приятелями любив жити по панськи, витаючи у себе раз по раз всяких панів, з котрими програв тисячу за тисячею. Через те звівся бідолаха до тла і останок віку дожив у сестри-жалібниці на ласкавому хлібі. Дуже добрий був чоловік з нього – великодушний без усякої міри до своїх приятелів, а вельми милосердний до простих людей: своїм крепакам повибудовував хати порядні. Умер в Борзні у листопаді 1869 – По р. сивим і нежонатим дідусем.

Був се поет з природи, що до появи Шевченка в літературі писав українські пісні, взором звичайних жіночих, та й козачих, і в інші з них уляв стілько душі, що співались вони, або читались у рукописи геть широко по Україні між панами, а деякі співав і співав навіть простий люд. Писав чимало і М.Комар бачив в 1882 р. навіть величенький зшиток єго віршів, переписаних самим автором до друку; той зшиток втоді відослано до Одеси на адресу книгаря в.Білого до надруковання в літературній збірці, та така вже мабуть судилася єму доля, що той зшиток без вісти десь загубився. Відомих досі єго поезій надруковано всего тільки 9, – з того 5 ліричних, 1 з сюжетом суспільно-економічним, 1 основану на простонародних переказах і 2 байки. Ось вони: Голуб, Пісня, Повіяли вітри буйні, Гуде вітер вельми в полі, Не щєбечи, соловейку, Зовсім світ перевернувся, Остап і Чорт, Будяк і Семенова кобила. Мотив ліричних єго поезій – безнадійність любови і родинного щастя, навіяний без сумніви особистим лихом поета. Ту також треба шукати причини, чому Забіла так швидко ділився з широю публікою своїми творами, бо навіть в часи найбільшого руху на Україні не чуємо єго голосу. Як одначе запевняють П.Куліш і М.Л.Б. поезії В.Забіли були взагалі вельми популярні між сусідами в Борзенському повіті і між єго знакомими, котрих мав він дуже багато. До двох поезій ["Гуде вітер" і "Не щєбечи, соловейко"] написав музику М.Глінка і вони стали вже людковими піснями, а інші співав Забіла на народні мотиви в супроводі гітари. Сі ліричні п'єси Забіли визначаються і своєю широстою і народним складом і тою тихою, правдивою журбою, яка так чарує нас в найкрасних піснях народних. – В деяких знов віршах [як напр. в поезії, що зачинається словами: "Зовсім світ перевернувся..."] він дотикав

суспільних інтересів, картаючи неправду і зло. – Байки ж Забіли мають фабулу якусь вигадливу, алегорію не досить ясну і наука виводиться якось штучно; до того вони ще дуже довгі і самий вірш місцями зовсім не вироблений. Найкрасшими єго творами суть безперечно ліричні поезії.

Забіла мав чимало добрих знайомих і приятелів навіть між визначними людьми. І Тарас Шевченко приятелював з ним та навідувався до єго хати, гостюючи у любого та веселого земляка. Познайомились вони мабуть в початках сорокових років, бо вже в січні 1847 р. Тарас запрошений П.Кулішем і В.Білозерським за старшого боярина на вінчане першого, завітав до Забіли. Прощаючись відтак в тому памятному місяці з своїм приятелем, подарував єму Шевченко свій "картуз" і якийсь рослинний порошок зеленуватого кольору для зготовлення лікарської настойки. Як картуз, так і настойку з осадом від порошка на дні фляшки зберегав Забіла у себе до своєї смерти. З зсилки висилав Тарас письма до Віктора Миколаєвича. Сі письма зберегав Забіла пильно, але ледве на них відповідав, бо тоді по причині катастрофи 1847-го р. і ревизий усі на провінції жили серед такого страху і тривоги, що і думати не сміли про переписку з засудженим Кобзарем. Тоді то пропало багато писем, книг з надписами, рукописів і цінного історичного та етнографічного матеріалу спаленого або закопаного в землю... Що сталося з Тарасовими листами після смерти Забіли – не знати: друком їх досі не оголошено. Чи не перейшли вони може до сестри покійного Над. Мик. Забіліної? Вернувши з зсилки поет не забув на свого приятеля із далекого Петербурга листувався з ним, переслав єму свої "Гайдамаки" з власноручною допискою і відвідав єго. Коли після Шевчекової смерти тлінні єго останки перевозили на Україну, прилучився і Забіла до товариства і проводив Тараса аж до Канева. Могилу над гробом Шевченка висипали в кілька днів: над нею працювало 17 людей, а між ними і В.Забіла. З того образу здійняли фотографію. Забіла поминав відтак Шевченка тою настойкою, на котру порошок дав єму Тарас в пам'ятному 1847 році. У Забіли збереглась від 1861 р. мужеська сорочка, вишита Тарасовою сестрою Іриною з конопель нею самою зібраних і нарядених, а також лист Варфоломея до Тараса.

Тарас між своїми приятелями визначував Забілу і навіть змалював єго портрет, що зберігся й досі. При своїх поїздках по Україні не минав Тарас Вікторової хати. Раз тільки оден, кваплячись чомусь то, переїхав Борзну, не завітавши до Віктора Миколаєвича. Забілу се вельми діткнуло і він виляв свій жаль в гумористичному "посланію" до Тараса. Про се "послание" згадують Н.Петров, др. Ом.Огоновський і Н.Білозерський, – а останній каже, що воно зберігається у І.І.Білозерського. Досі одначе єго не надруковано. Аж отсе перед місяцем одержали ми від В.Овсієнка з Семенівки, Чернігівської губ. се "посланіє". Пересилаючи єго відзиваєся В.О-о між иншим так: "... У мене знайшовсь аркуш, не знаю ким і коли

писаний – посилаю його Вам, може він згодиться для друку..." Не знаючи почерку В.Забіли не можемо сказати, чи се його автограф. "Послання" списане на трьох сторонах звичайного паперу канцелярського, зложеного в 4^о, котрий вже з старости поживок та трохи пороздирався, – виразним і гарним почерком, чистенько без поправок. Складаючи д. Р.Овсієнкови щире спасибі, містимо понисше "послання" без зміни, зовсім в тім виді як воно написане.

Далі друкуємо "Послання к Шевченку"

За що ти лаєшся Тарасу?
Що не найшов в Борзни припасу,
Якого ти бажав...
– Далі друкується весь вірш – Г.С.]

Вперше надруковано в журналі: Зоря. – 1893. – Ч. 5. – С. 102–103.

Наталка Полтавка

Роман Віктора Забіли (з оповідань моєї матері)

Отсе що ту подаю, може бути цікавим матеріалом не тільки для життєписи поета, але як і яркий малюнок тодішніх сімейних звичаїв. Вважаю тільки потрібним при цьому зазначити, що покійний дід мій, Михайло Васильович Б-ий, поміщик Ч-ої губернії і zarazом бувший на громадській службі, зовсім не належав, як то можна подумати, до звісного роду домашніх "самодурців". Навпаки, він був хоч і строг, але люблячий сім'янин і уходив на той час за чоловіка освіченого і ліберального. Між иншим, він ще з молодю поклонявся Вольтерові. Про це мається такий анекдот: Одного разу його батько, зайшовши чогось до його в кімнату і побачивши в його на столі портрет Вольтера, так розгнівався, що вхопив зараз шпильку і повикололював Вольтерови очи... Виноватити треба той час, ті звичаї!.. "O tempora, o mores!"

Старшій сестрі моєї матері, Любові Михайлівні, було сімнадцять років, коли вона скінчила п-ий інститут, де вона виховувалась, і повернулась додому в село М-ку. То була висока, огрядна, білява дівчина, з величною постаттю, подовгастим, милим личком, пишними, рожевими устами "сердечком" і ясними голубими очима. Вдачі вона була м'якої, рівної і спокійної. До неї почав залицятися її родич, піврідний дядько по матері, Віктор Миколаєвич Забіла, що бував у їх частенько в гостях.